

GALERIJA ALMA / PADURES MUIŽĀ

ĒRIKS APAĻAIS

ANDRIS BREŽE

IVARS DRULLE

KRISTIĀNA DIMITERE

KRISTA UN REINIS DZUDZILO

VIKA EKSTA

KRISTIANS FUKSS

BARBARA GAILE

KRISTAPS ĢELZIS

TOMS HARJO

ERNESTS KĻAVIŅŠ

LINARDS KULLESS

MAREUNROL'S

KRIŠS SALMANIS

TĪRKULTŪRA

ZANE TUČA

Izstādes kuratore / ASTRĪDA RIŅĶE

Tu ej pa ceļu un ejot ieraugi visu ko. Tu ej pa necilu ceļu garām visam liekajam. Kāpēc šis ceļš šķiet necils. Gan jau tāpēc, ka tas nenoved pie tūlītējas, izklaidējošas pieredzes. Ejot vairākkārt nākas apmest kūleni galvā. Tu apmet kūleni, lai tiktu vaļā no liekā – no visiem sārņiem, kas tevī sakrājušies.

Niecīgs zars peld ūdenī. Kāpēc tas ir tik valdzinošs. Tas ir pašpietiekams. Tam nav, ko slēpt, tāpat kā noplukūšai telpai. Uz ūdens virsmas peldošais zars gan nav tik pašpietiekams kā telpa – sienas krāsa met kūleņus, tā lobās nost, stūri apaug ar zirnēkļu tīkliem. Tā nebaidās no sava noplukuma.

Padures muiža celta 1837. gadā pēc skotu muižnieka un tirgotāja Džona Balfūra pasūtījuma. Britu tirgotāju dzimtai, Balfūriem, ir tuva radniecība ar kādreizējo britu premjerministru Arturu Balfūru, kurš 1917. gada 2. novembrī parakstīja cionistu līderim, baņķierim Lordam Baronam de Rotšildam adresētu deklarāciju, kas apliecināja Lielbritānijas atbalstu ebreju cionistu centieniem izveidot Izraēlas valsti Palestīnā (tolaik vēl Osmaņu impērijas teritorijā). Džons Balfūrs nebija viens no tā saucamajiem “gara aristokrātiem”, kuru Latvijā ir gana daudz, bet gan īstens aristokrātisks augstprātis. Paradoksālā kārtā šī neparastā vieta viņam pārtapa dvēseles aicinājumā. Pats Balfūrs gan ir apglabāts Rīgā, bet viņa pēcnācēji vairākās paaudzēs dus Padurē, kapos netālu no muižas.

Tā ir muiža kaut kur nekurienes vidū, kuru laiks nav spējis sabojāt. Atšķirībā no virknes buržuāziski renovētu vai butaforiski vēsturiskotu Latvijas muižu, šī 19. gadsimtā celtā klasicisma ēka izceļas ar īpašu pietāti pret vēsturisko uzslāņojumu, kas tajā izveidojies laika gaitā, mainoties īpašniekiem, valdošajām varām, kā arī pastāvošajiem sociālajiem un ekonomiskajiem apstākļiem. Starp Padomju laika brutālajiem ieviešumiem pavīd ornamentī, ampīra krāsni un neuzkrītošas detaļas, kas iztēlē uzbur aizgājušu laikmetu. Tāpēc tieši šeit notiek laikmetīgās mākslas izstāde. Padures muižu un tās parku izstādes norises laikā pārņems laikmetīgā māksla, bet vēstures liecības, kas nolasāmas tās telpās, atradīsies dialogā ar mākslinieku darbiem. Ekspozīciju veido gan jaunas, īpaši šim notikumam veidotas instalācijas un objekti, gan rūpīgi atlasīti darbi no izstādēm, kas notikušas galerijā ALMA.

Tāpat kā mūsdienās tiek kritiski pārskatīts muzeja jēdziens, tā institucionālā nozīme un funkcija aktuālajos kultūras procesos, tāpat var uzdot jautājumu – kā muižām funkcionēt šodien? Vai tās kalpos par izklaides un atpūtas vietām labi situētām ģimenēm, vai tās būs privātipašumi, kuros mūsdienu muižkungī izstādīs savus dārgumus? Iespējams, tagad muiža var darboties arī kā atvērta telpa mākslinieciskai jaunradei, kā pierādīts šeit.

Padures muiža, apdzīvota ar laikmetīgo mākslu, no vietas, kur pazūd laiks, pārtop tilpnē, kurā spēcīgākais no šajā laikmetā radītā var pilnvērtīgi pastāvēt un tikt pieredzēts. Andris Breže ir izvēlējis romantiski, bet vienlaikus tieši komentēt 19. gadsimta muižas dzīvi. Bēthovena vēsturiskās saites ar Kurzemi ir bijis impulss jauna darba tapšanai. Novērojamas arī atkāpes no vēstures apcerēšanas. Barbaras Gales faktūras piesātinātās gleznas gan organiski šeit iederas, gan skatītājam liek izjust aizkustinājumu, kuru izraisa uz plaknes radīts blīvs vielas uzslāņojums. Muižas sienas, gluži tāpat kā Gales audekli, ir dzīvas, elpojošas vienības, kuras laika gaitā pārveidojas un pat deformējas, šādi tikai iegūstot papildus rakstura šķautnes.

Ekspozīcijā katrs darbs pastarpināti, metaforiski vai pavisam tieši kļūst par muižas daļu. Ivara Drulles darbi no

sērijas “Manai dzimtenei” darbojas kā dokumentāla liecība par mūsdienām – gaismas kastes izgaismo diapozitīvu rindas, kuras var aplūkot, izmantojot lupu. Attēlos redzamas pazīstamas Latvijas lauku ainavas zīmes. Proti, pamestas un sabrukušas mājas.

Atgriezamies pie jautājuma — kāpēc tieši šeit? Atliek secināt, ka šis jautājums ir gandrīz vai neatbildāms. Subjektīva dvēseļu stīgu ievibrēšana ir neizskaidrojama, un tieši tas ir šīs izstādes galvenais impulss. Impulss, kas tās veidotājus – galeriju ALMA – ierosināja to realizēt. Tā ir vēlme nevis izcelties, atrodot aktuālajiem laikmetīgās mākslas trendiem atbilstošu platformu darbu eksponēšanai konjunktūriskas kalkulācijas ceļā, bet gan izstāde, kuras mākslinieki un kuratori, apdzīvojot telpu ar mākslu, izrāda tai patiesu mīlestību un cieņu. Gulēdams uz savas nāves gultas Viljamss Bleiks sacīja: “Es dodos uz valsti, kuru sava mūža garumā vienmēr esmu gribējis ieraudzīt”. Nez kāpēc šis citāts šķiet šai vietai, šiem darbiem, šim ekspozīcijas kopskatam un visam, kas atrodas tās apkārtnē tik ļoti atbilstošs. Par mākslu savukārt Bleiks teica — “Māksla, kādu es to iztēlojos, nevar pastāvēt, ja tajā nav attēlots kails skaistums”. Padures gadījumā šis kailais skaistums ir pati vieta, kura tiek ietērpta tikpat spēcīgās, atļaušos pat teikt skaistās mākslas vienībās.

TOMASS PĀRUPS